

Preek over Hebreeën 13:2

- Schildwolde, 29 september 2019
- Kees van Dusseldorp
- Kerkproeverij
- Jaartheme: 'Gastvrijheid moet je doen'
- doop

Liturgie:

votum en groet

Gz.167 (GK06) Samen in de naam van Jezus [Wiekslag 4-8]

Ps.119:7,28

doopformulier 3

NLB 348:1,2,3

vragen

NLB 348:4,5

doop

NLB 348:6,7

opdracht

NLB 348:8,9

gebed

lezen: Mat.18:1-14

Heb.13:1-7

Gen.18:1-9

Ps.127:1,2 [Wiekslag 4-8]

preek Hebreeën 13:2 Gastvrijheid moet je doen

Opw.268 Hij kwam bij ons

gebed

collecte

Ps.84:2,6

zegen

Gemeente van Jezus Christus,

** de kracht van gastvrijheid

Jurjen Beumer vertelde over de tijd dat hij met zijn ouders in Chili woonde. Regelmatig kwam er een oude indiaanse vrouw bij zijn moeder op bezoek. Ze had dan een paar eieren of wat bessen bij zich. Ze dronken samen thee en glimlachten tegen elkaar. Ze praatte ook wel tegen elkaar, maar verstonden elkaar niet. De vrouw kende geen Spaans. En Jurjens moeder sprak de Arauca-taal niet. Als de vrouw wegging, zei ze altijd dezelfde zin. Na een poosje kende Jurjen de klanken uit zijn hoofd en vroeg hij een vriend wat het betekende. Die vertaalde 'Ik kom terug, want als ik bij jullie ben, voel ik me geliefd'.

Is dat het geheim van gastvrijheid? Dat iemand zich welkom weet? Zich geliefd voelt? Het is wel de grote kracht van gastvrijheid. Misschien heb je zelf wel eens meegemaakt dat je gastvrij ergens werd onthaald. Het kost mij geen moeite om dat soort ervaringen op te halen. Het voelt goed als je een warm welkom krijgt, als je gebruik mag maken van iemands gastvrijheid, als je je even op adem kunt komen. En hoe slecht voelt het als je ergens niet welkom bent, als je bij de deur wordt afgewimpeld, of je het gevoel hebt dat ze je de kamer wel kunnen uitkijken.

Mensen die in Wit-Rusland zijn geweest, vertellen vaak hoe gastvrij de mensen daar zijn. Hoeveel tijd ze voor je maken. Dat je de beste zitplaats en het lekkerste eten krijgt. 'Met al onze mogelijkheden en welvaart, kunnen we op dit punt nog veel van hen leren,' krijgen we dan te horen. Maar hoe verander je dat in een cultuur die vol zit met deadlines, afspraken en verplichtingen? Als je ze zelf niet hebt, heeft de ander ze wel. Hoe doe je dat in een maatschappij waarin zoveel onrust en stress zit, dat er haast geen ruimte en energie is om echte aandacht te geven aan wie er op je pad komt? Hoe doe je dat in een samenleving waarin een kassière na honderd klanten nog steeds door niemand is aangekeken? Als je in Wit-Rusland of een ander land bent geweest, zul je best aan het denken gezet zijn. Maar je eigen cultuur verander je niet zomaar.

'Gastvrijheid moet je doen.' Aan die opdracht willen we dit jaar werken. Wij kunnen onze cultuur niet eventjes veranderen. Het is ook niet eerlijk om net te doen alsof Nederlanders of Groningers niet gastvrij zijn. Maar we kunnen in ons eigen leven wel keuzes maken. En leren leven vanuit datgene wat je het meest waardevol vindt.

** gastvrijheid als geloofspraktijk

'Gastvrijheid moet je doen'. Dat klinkt concreet. Het gaat om de praktijk. Sommigen vinden dat heerlijk. Anderen krijgen kromme tenen. Wordt het niet heel doenerig, zo'n jaar-thema? Aandacht voor je levensstijl kan snel moralistisch of wettisch overkomen. Helpt zo'n thema ons bij ons geloof? Brengt het jezelf en anderen dichter bij Jezus Christus?

Nu is het waar dat gastvrijheid niet alleen met woorden en preken gerealiseerd wordt. Dat vind ik eigenlijk ook wel mooi. Het gaat om de praktijk. Hoe je omgaat met anderen. Hoe je ruimte maakt voor een ander, aandacht geeft aan wie dat nodig heeft en zonodig opvang en hulp biedt. Maar vergis je niet: dit is niet alleen maar een praktisch thema. Gastvrijheid is geloven in de praktijk. Het is nauw verbonden met je leven in Jezus Christus. Zonde en bekering krijgen een heel concrete kleur. Je laten leiden door de Geest van

Jezus Christus ook. Dat je nieuwe leven ook andere prioriteiten met zich meebrengt, laat zich hierin merken. Je redding is toch niet alleen iets van preken, zingen en bidden? Maar ook iets van omgaan met een ander, aandacht geven aan wat voor de wereld misschien niet belangrijk is, maar voor de Heer een kernpunt van het leven van zijn volgelingen. Waar Hij naar kijkt. Wat Hij geeft. En wat Hij zegent.

In de boeken lees ik, dat gastvrijheid een kernpunt was in de verspreiding en geloofwaarheid van het christelijk geloof. Mensen geloofden wat christenen vertelden over God en over Jezus Christus, omdat ze zagen dat het in de praktijk verschil maakte. Dat de boodschap van liefde, genade en een nieuw leven niet alleen met woorden, maar ook met daden werd overgebracht. Gastvrijheid was daarin belangrijk. Tenminste, dit geldt voor de eerste 17 eeuwen van de kerkgeschiedenis. Daarna is de kerk het kwijtgeraakt. De opkomst van de moderne staat, het rationele individualisme en technische ontwikkelingen hebben de waarden van gemeenschap, aandacht, rust en gastvrijheid uitgehold.

Ik ben ervan overtuigd dat gastvrijheid alles te maken heeft met Jezus Christus. Ik durf zelfs wel te zeggen dat gebrek aan gastvrijheid een signaal kan zijn dat je geloof zich verder zou moeten ontwikkelen. Ja, je geloof! Niet als eerste je gedrag. Maar je hechting aan Jezus Christus. Daarom hoop ik ook dat we bij dit jaarthema niet alleen maar praten over ons gedrag, Maar leren praten over hoe wij de gastvrijheid van onze God erkennen. Hij, die ons in zijn huis van harte welkom heet. Onze huidige woonplaats, zijn schepping, de aarde. Waar wij zijn gasten zijn. Onze geestelijke woonplaats, zijn tempel. Waar wij zijn gewaardeerde dienaren zijn. En onze toekomstige woonplaats, zijn vrede. Waar wij zijn vrienden zijn. Dat wij leren nadenken over de geestelijke rust en ruimte die we in Jezus Christus ontvangen om anderen lief te hebben.

Als gastvrijheid in de praktijk te wensen overlaat, moet je geen programma schrijven om de buitenkant te veranderen. Maar moet je zoeken naar het hart, de motivatie, de waarden die je echt belangrijk vindt. En je bekeren van egoïsme, jacht, ambities en hebzucht. En natuurlijk moet je ook praten over hoe dat praktisch werkt. En kun je er concreet aan werken om gastvrijheid te leren. Door op elkaar te oefenen. Maar hou in de gaten dat gedrag en geloof aan elkaar verbonden zijn. Gastvrijheid is een heilige praktijk. Een geloofspraktijk, gelijk te schakelen aan eerlijkheid, trouw, zelfbeheersing en hulpvaardigheid. Gastvrijheid is een heilige praktijk. Staat op hetzelfde niveau als bidden, bijbellezen, zingen en het bezoeken van de kerkdiensten. Wat je werkelijk gelooft en wie je werkelijk dient, dat blijkt in je gastvrijheid. Als daar vraagtekens bij rijzen, kun je het gesprek over Jezus Christus niet achterwege laten.

** een heilige praktijk

Dat zijn grote woorden. Kan ik dat waarmaken? Dat gastvrijheid en geloof aan elkaar verbonden zijn? Dat gastvrijheid een heilige praktijk is? Er zijn toch gelukkig ook veel niet-christenen die gastvrij zijn? En er zijn toch veel christenen, die een mooi geloof hebben, maar op het punt van gastvrijheid nog wat te doen hebben?

Zeker is gastvrijheid niet voorbehouden aan christenen. Gelukkig niet. Zoals ook wijsheid, behulpzaamheid en rechtvaardigheid buiten de kerk minstens zoveel gevonden worden als daarbinnen. En toch zijn deze kwaliteiten juist voor Gods kinderen onlosmakelijk verbonden aan hun leven in Christus. En hun leven met God.

Niet voor niets lezen we in het Nieuwe Testament voortdurend de oproep om gastvrij te zijn. Zoals in Hebrëen 13. In die brief wordt er voortdurend gewaarschuwd voor achteruitgang. Het christelijk geloof en christelijk leven staan onder druk. Er zijn bedreiging van binnenuit: gemakzucht, gearriveerdheid en slijtage van het Godsbesef. Er zijn de bedreigingen van buitenaf: de zuigkracht van de cultuur, de verleidingen tot zonde en de weerstand tegen het ware geloof en de christelijke kerk. En er zijn de bedreigingen in de geestelijke wereld. Kwade machten maken gebruik van de menselijke zwakheden en van de culturele machten om het werk van Jezus Christus te smoren en het licht te doven.

Blijf bij elkaar! Verwaarloos de broederschap niet! Blijf heilig leven, ook in je huwelijk. Laat je meezuigen door hebzucht of angst. En houd de gastvrijheid in ere! Zo klinkt de vermaning in deze brief aan de gelovigen. Laat je niet uit elkaar spelen! Houd je focus op je hogepriester in de hemel. Vraag vergeving voor je zonden en hulp bij je zwakheden. En als je lieft, verspeel je gastvrijheid niet! Wees gastvrij! Niet alleen in de Hebrëenbrief, maar ook in de brieven van Paulus en Petrus kom je deze oproep tegen. En in het onderwijs van Jezus Christus zelf. Geloof en gastvrijheid zijn verbonden. Voor God is het een heilige praktijk. Een onmisbaar onderdeel van leven in het geloof. Wie van genade leeft, zal ook genade bewijzen. Wie de vrede in Jezus Christus kent, heeft ook de geestelijke ruimte voor een ander. Wie de vrijheid in Jezus Christus kent, is geen slaaf meer van ambities, verwachtingen en deadlines. Wie de vreugde in Jezus Christus kent, maakt tijd voor wat echt belangrijk is: het contact met een medemens.

Abraham ontving de drie mannen gastvrij, gaf hen een plek in de schaduw en rende vervolgens met zijn tachtig jaar naar zijn tent om Sara te vragen een goede maaltijd klaar te maken. Daarna haastte hij zich naar de kudde en zette een knecht aan het werk om een mals kalf te slachten. En ging vervolgens bij zijn gasten zitten voor een goed gesprek en een royale maaltijd. Het hoort bij het complete plaatje van een gelovige man, die zich liet leiden door de roepstem van God, die openstond voor Gods leiding en die God vertrouwde in zijn leven. Geloof en gastvrijheid zijn aan elkaar verbonden.

Maar de inwoners van Sodom werden de dag erna door Gods oordeel getroffen. Omdat hun ongestvrijheid tot zoveel onrecht en uitbuiting had geleid. Wezen en weduwen hadden geen bescherming, vreemdelingen werden beroofd en vermoord. De klachten over de Sodomieten bereikten al tientallen jaren de hemel en op een bepaald moment was voor God de maat vol. Egoïsme en smerigheid leidden tot een slechte samenleving, waarin iedereen zijn of haar eigen lusten kon botvieren op een ander. Ook ongestvrijheid en ongelooft zijn aan elkaar verbonden.

** de gestalte van Jezus Christus

Blijf doen wat bij een christen hoort. Houd de gastvrijheid in ere, lezen we in de Hebrëenbrief. Realiseer je dat dat niet vanzelf gaat, maar dat gemakzucht en routine ervoor zorgen dat je achteruitboert in het christelijk leven. Nog versterkt door de zuigkracht van een cultuur die niet van God houdt en zijn regels ouderwets vindt. Blijf bewust werk maken van wat bij een christen hoort. In de Hebrëenbrief gaat dat nog een stap verder. Gastvrijheid is niet alleen een onmisbaar onderdeel van de christelijke geloofspraktijk. Het is ook een midden van de Heilige Geest om je bij Jezus Christus te brengen en te bewaren.

Alleen al omdat het geloof in die eerste christelijke gemeenten mede gevormd werd door rondreizende predikers. Mensen die met hun inzicht in de Schriften en hun liefde voor Christus zich lieten leiden door de Heilige Geest. Ze kwamen, voorzien van aanbevelingsbrieven van een kerk of een apostel, bleven een paar weken in een gemeente om onderwijs te geven, te preken en gesprekken te voeren en gingen weer. Sommige schriftuitleggers denken bij de opdracht tot gastvrijheid vooral aan deze praktijk. Dat geeft wel een duidelijke oproep: maak ruimte voor de mensen die je verder kunnen helpen in je geloof. Dienaren van Christus.

Toch is het daartoe niet beperkt. De oproep is breder. 'Houd de gastvrijheid in ere, want zo hebben sommigen, zonder het te weten engelen ontvangen.' Die zou je toch niet willen missen! Een engel van de Heer in je huis! Dat is natuurlijk een verwijzing naar wat Abraham meemaakte, toen uiteindelijk duidelijk werd dat God zelf met twee engelen in de vorm de drie mannen bij hem op bezoek kwamen. Maar in de Hebreeënbrief staat het algemener. 'Sommigen hebben zonder het te weten engelen ontvangen'. Kennelijk kan dat gebeuren als je een gast ontvangt. Dat er een engel meekomt naar binnen. Dat merk je als je door het gesprek en de aanwezigheid van je gast meer van de Heer leert ontdekken. Juist in de ontmoeting met een ander ontdek je soms liefde, zorg en wijsheid van God. Je zou jezelf beroven van deze rijkdom en deze input van Gods Geest als je geen ruimte maakt voor ontmoeting en gesprek. Als je geen werk maakt van gastvrijheid. Het lijkt erop alsof de schrijver van Hebreeënbrief zegt: 'Wees gastvrij, je weet maar nooit! Er zou zomaar eens een engel van God mee kunnen komen'.

Met een gast kan een engel van de Heer in je huis binnenkomen. Wie zou dat willen missen? Jezus gaat daarin zelfs nog een stap verder. 'Wie een kind in mijn naam ontvangt, die ontvangt mijzelf,' zegt Hij. Zoals Hij dat later nog duidelijker zegt: 'Wie een hongerige heeft gevoed, die heeft mij gevoed. Wie een gevangene bezoekt, die bezoekt mij. Wie een vreemdeling welkom heet, die heet mij welkom'. Je ziet het niet. Je bent er misschien niet eens op gericht. Maar zo ziet de Heer het zelf. Hij is aanwezig in de mens in nood. In de alleenstaande oudere, in het huilende kind, in de klierende tiener, de stugge puber en de onzekere adolescent. In de ik-heb-het-altijd-zo-zwaar zeurende zuster en de ik-weet-het-altijd-beter opscheppende broeder. In de vervelende psychiatrische patient en vreemde moslim-vluchteling. In hen is de Heer aanwezig. Dat geeft aan de heilige praktijk van de gastvrijheid een extra dimensie. Luther schreef dat je God zelf eten en drinken geeft in je huis. En Calvijn moedigde gelovigen aan om in de vreemdeling de gestalte van de Heer te zien in ons menselijk vlees. Gastvrijheid is een middel van de Heilige Geest om je bij Jezus Christus te krijgen en te bewaren.

**

Gastvrijheid en geloof zijn nauw aan elkaar verbonden. Wij leven van de gastvrijheid van onze God, die ons welkom heet in zijn huis. Het nieuwe leven in Jezus Christus wordt zichtbaar in de praktijk van de gastvrijheid. En het is een middel van de Heilige Geest.

Maar, maar, maar. Het kan toch ook fout gaan? Dat misbruik wordt gemaakt van je gastvrijheid? Ja dat klopt. In de Bijbel kennen we het prachtige voorbeeld van Ruth, die gastvrij werd opgenomen in de gemeenschap van Gods volk en daar tot een geweldige zegen was. Maar we kennen ook het voorbeeld van Mefiboset, die mocht mee-eten aan de tafel

van koning David. Maar die zich tegen hem keerde zodra hij de kans kreeg. We kennen het voorbeeld van Rachab de hoer, die haar gastvrijheid beloond zag met haar redding. Maar ook het voorbeeld van Izebel, die als vrouw van koning Achab werd binnengehaald. Maar die het volk betoverde en massaal tot afgodendienst bracht. We kennen de oproep van Johannes om elkaar lief te hebben. Maar ook zijn waarschuwing om dwaalraren niet in huis te ontvangen. Je kent misschien ook voorbeelden uit je eigen omgeving. Dat je een leuk contact had, maar aan het twijfelen raakte over God, geloof, Bijbel en kerk. Dat je gastvrij was, maar dat je gast ondankbaar reageerde, jou leegzoog of zelfs je huis leegroofde.

Dat zijn inderdaad risico's. Met de beste bedoelingen kun je het kwaad soms ruimte geven. Met liefdevolle intenties kun je slechte praktijken soms in stand houden. Het vraagt om wijsheid, om gebed en soms om het trekken van duidelijke grenzen. Dat is nodig en waardevol. Om midden in het leven te ontdekken wat het dienen van Christus inhoudt. Door soms een stap verder te gaan om een ander te helpen. En soms een stap terug te zetten en een grens te trekken. Door soms je huis open te zetten, je eigen plannen los te laten en iemand binnen te nodigen. En soms bij de voordeur al aan te geven: 'Sorry, jij niet. Jij hebt iets anders nodig dan een kop koffie en een goed gesprek.'

Wat is wijsheid? Ik vind het ingewikkeld soms. Denk erover na, praat er met vrienden over waar je goed aan doet en waar niet aan. Breng het in gebed: zowel je eigen beleving als de situatie van de ander.

Maar laten risico's je niet angstig maken, waardoor je ramen en deuren bij voorbaat sluit. Het leven is niet zonder risico's. Ook het geloven is niet zonder risico's. Het christelijk leven is niet zonder risico's. En de omgang met mensen niet. Maar laat het je niet verleiden tot een wantrouwende houding. Laat je niet leiden door vooroordelen. Maar blijf gastvrijheid zoeken als christelijke grondhouding. Leer het van Jezus Christus zelf.

**

Gastvrijheid moet je doen. Ik heb het een heilige praktijk genoemd. Waarin geloof en leven bij elkaar komen. Waar je wordt ontdekt aan je tekorten, je kortzichtigheid en de afgoden die je eigenlijk dient. Maar waar je ook de Heer ontmoet en groeit in inzicht, liefde en vertrouwen.

Je zult van jezelf niet snel zeggen dat je ongastvrij bent. Je hebt misschien wel een mening over de gastvrijheid van de ander. Of de gastvrijheid van de kerk. Dat is de uitdaging van dit thema: Hoe kan ik het gebruiken voor mijn eigen geloofsgroei? Hoe kunnen wij het thema op een eerlijke en persoonlijke manier gebruiken voor de ontwikkeling van onze gemeente? Oefenen, praten en bidden. Dat zijn de middelen. Oefenen: train jezelf in gastvrijheid. Als we dat aan elkaar leren, zal het steeds meer je levenshouding kleuren. Praten: met elkaar zoeken naar wat gastvrijheid is, waar je in de praktijk tegen aanloopt en hoe zich dat verhoudt tot wat de Heer ons leert. En bidden: de Heer danken voor zijn wonderlijke gastvrijheid en onvoorstelbare vriendschap. Hem vragen om vergeving en vernieuwing, om wijsheid, liefde en moed voor de ander. En Hem prijzen om de zegen die een ander ons brengt. Gastvrijheid: een hemels geschenk, een ongemakkelijke uitdaging, een heilige praktijk. Waarin de Heer zelf genadig in ons midden is.

Amen